

PRIMJER PRAKSE - Progoni kršćana; mučenička smrt biskupa Kvirina

Ishod predmeta:

POV SŠ E.1.2. Učenik istražuje pojavu i razvoj pisma te obilježja religija u starom vijeku

Tema: Kršćanstvo od prvih kršćana do državne vjere u Rimskom Carstvu

Ishod teme:

Učenik objašnjava pojavu kršćanstva, progone i uspon kršćanstva do državne religije u Rimskom Carstvu te širenje kršćanstva na hrvatski povijesni prostor

Ishod aktivnosti:

Učenik opisuje suđenje i mučeničku smrt Kvirina, sisačkog biskupa, temeljem dramskog uprizorenja.

Povezanost s nastavnim predmetima

Hrvatski jezik - prilagoditi segment teksta romana Ivana Krstitelja Tkalčića „Severila ili slika iz progonstva kršćanah u Sisku“ u svrhu uprizorenja scene suđenja

Vjeronauk - objasniti kršćanske postulate od kojih Kvirin i pod prijetnjom smrću ne odstupa.

Latinski jezik – upoznati se s novim latinskim nazivima u kontekstu sudskog procesa

Geografija - locirati na zemljovidu grad Sisak i Sabariu, današnji Sombathely u Mađarskoj

Povezanost s međupredmetnim temama:

IKT

-odgovorna i funkcionalna uporaba IKT alata u učenju, korištenje informacija u digitalnom okružju

Osobni i socijalni razvoj:

-razvijanje samopoštovanja, suradnja, uvažavanje, prihvaćanje različitosti (priprema i igranje uloga)

Učiti kako učiti

-stvaranje ugodnog i poticajnog socijalnog okruženja (komunikacija s kolegama i dogovaranje glede podjele i realizacije uloga)

-učenik upravlja svojim učenjem; postavlja cilj, odabire pristup, prilagođava se, regulira vlastite emocije i stvara pozitivnu sliku o sebi

-učenik koristi različite strategije; čitanje povijesnih izvora, reprodukcija teksta uloga, strategija parafraziranja (pričavanje naratora)

Građanski odgoj i obrazovanje

-učenik osvještava i njeguje vrijednosti; slobodu, dostojanstvo, ravnopravnost

Realizacija aktivnosti: 2 školska sata

Opis aktivnosti:

Tekst povijesnog izvora [fragment romana Ivana Krstitelja Tkalčića „Severila ili slika iz progonstva kršćanah u Sisku“ (suđenje biskupu Kvirinu)] unaprijed je proslijeđen učenicima kako bi ga na satu hrvatskog jezika, a u dogovoru s nastavnikom, preinačili u scenarij.

Suradničkom kolegijalnošću (uključeni i učenici s poteškoćama) te dogovorom, učenici dijele uloge te pripremaju uprizorenje čina suđenja biskupu Kvirinu i izricanje smrtno presude.

Završetkom dramskog uprizorenja, učenici odgovaraju na postavljena pitanja (kao sastavnica originalnog teksta povijesnog izvora, dostavljenog putem platforme Microsoft Teams).

(Učenicima s poteškoćama potrebno je prilagoditi postupke i metode rada; primjerice učenicima s disleksijom i disgrafijom, uz dulje vrijeme aktivnosti, potrebno je prilagoditi pisani materijal – tekst povijesnog izvora, tekst scenarija te pitanja (papir u boji) - font OmoType, veličina 14, dvostruki prored, neporavnana desna margina)

PITANJA:

1. Je li riječ o primarnom ili sekundarnom povijesnom izvoru koji je poslužio kao predložak za uprizorenje suđenja mučeniku Kvirinu?
2. Kad je nastao izvor?
3. O kakvom tekstu je riječ?
4. Kome je namijenjen?
5. Tko je autor izvora?
6. O čemu autor govori?
7. Tko vlada Rimskim carstvom u vrijeme Kvirinova mučeništva?
8. Zašto je Kvirin optužen?
9. Što se od Kvirina traži da bi zauzvrat bio oslobođen?
10. Pristaje li on na to?
11. Na koji način je izvršena smrtna kazna nad Kvirinom?
12. Je li autor povezan s događajem o kojem piše?
13. Je li autor koristio druge izvore?
14. Što autor želi postići?
15. Kako je intoniran tekst?
16. Koliko je ovaj povijesni izvor pouzdan?

Temeljem viđenog uprizorenja i odgovora na pitanja, učenici će definirati predodžbu vremenskog i prostornog konteksta, motiv optužbe i način suđenja te smaknuće sisačkog biskupa Kvirina kao žrtve Dioklecijanovih progona.

Tehnički koncepti: vrijeme i prostor, uzroci i posljedice, rad s povijesnim izvorima, usporedba i sučeljavanje te kontinuitet i promjene

Formativno vrednovanje-**vrednovanje za učenje**, daje konkretnu i brzu povratnu informaciju glede ostvarenosti ishoda, a provodi se na kraju sata popunjavanjem liste **Aktivnosti 3-2-1**.

VREDNOVANJE ZA UČENJE		
AKTIVNOST 3-2-1		
3 INFORMACIJE KOJE SAM NAUČIO/LA	2 INFORMACIJE KOJE SAM ZNAO/LA OD PRIJE	1 INFORMACIJA O KOJOJ ŽELIM ZNATI VIŠE

Izradom interaktivnog plakata (*Glogster, Canva ili Thinglink*), kao domaćeg uratka, na potonju temu učenik će osvijestiti dodatnu motivaciju, dok sastavnice i razine ostvarenosti kriterija analitičke rubrike vrednovanja za učenje potiču zdravo rivalstvo i natjecateljski duh učenika.

Analitička rubrika za vrednovanje interaktivnog plakata

SASTAVNICE	RAZINE OSTVARENOSTI KRITEIRIJA		
	<i>U POTPUNOSTI</i>	<i>DJELOMIČNO</i>	<i>TREBA DORADITI</i>
SADRŽAJ	Sadržaj je u potpunosti točan i sukladan zadanom cilju te omogućuje ispravne zaključke o zadanoj temi.	Sadržaj nije u potpunosti točan niti usklađen sa zadanim ciljem što može otežati donošenje zaključka o zadanoj temi.	Sadržaj je minimalno točan, nije usklađen sa zadanim ciljem što otežava donošenje zaključka o zadanoj temi.
IZVORI	Korišteno je tri ili više izvora podataka, svi izvori su ispravno navedeni	Korištena su dva izvora podataka, no oba su navedena ispravno.	Korišten je samo jedan izvor podataka koji je/nije ispravno naveden
KONCEPTUALNA STRATEGIJA	Sadržaji su usvojeni te je u potpunosti vidljivo njihovo razumijevanje. Transparentna je povezanost sa sadržajima drugih predmeta i međupredmetnih tema koji su neophodni za izgradnju povijesnih koncepata.	Sadržaji su usvojeni te je uočljivo njihovo razumijevanje, ali izostaju bolje poveznice sa sadržajima drugih predmeta i međupredmetnih tema neophodnih za izgradnju povijesnih koncepata.	Sadržaji nisu u zadovoljavajućoj mjeri usvojeni te izostaje njihovo razumijevanje. Minimalna je povezanost sa sadržajima drugih predmeta i međupredmetnih tema neophodnih za izgradnju povijesnih koncepata.
VIZUALNO-ESTETSKA ORGANIZACIJA	Interaktivni plakat stilom naglašava zadani cilj. Privlači pažnju estetikom kompozicije. Korištene su odgovarajuće i zadatku primjerene fotografije te audiovizualni zapisi.	Interaktivni plakat stilom djelomično podržava zadani cilj. Fragmentalno privlači pažnju estetikom kompozicije. Nisu u potpunosti korištene odgovarajuće fotografije te audiovizualni zapisi.	Interaktivni plakat minimalno udovoljava stilom. Ne privlači pažnju estetikom kompozicije. Fotografije te audiovizualni zapisi nisu dostatni za pojašnjenje sadržaja, stoga nisu u službi zadanog cilja.
PREZENTACIJA	Prezentira se odgovarajućim tonom i jasnoćom, a uz primjereni govor tijela uspostavlja se kontakt očima sa slušateljem. Odgovori na postavljena pitanja samostalni su i točni, što dokazuje razumijevanje prikazanih sadržaja.	Uglavnom prezentira se odgovarajućim tonom i jasnoćom. Govor tijela i kontakt očima sa slušateljem je djelomičan. Odgovori na postavljena pitanja u manjoj mjeri su potaknuti od strane nastavnika.	Prezentira se nedovoljno uvjerljivim tonom i jasnoćom, uz uporabu bilješki. Govor tijela i kontakt očima rijetko privlači pozornost i ne angažira slušatelja. Odgovori na postavljena pitanja mogući su jedino uz nastavnikovu pomoć.

Povijesni izvor

SV. KVIRIN

O počecima kršćanstva na prostoru današnje Hrvatske malo toga znamo pouzdano, a isto tako i o progonima prvih kršćana. O tim prvim mučenicima ostale su nam uglavnom legende, koje pričaju o njihovoj žrtvi. Jedna od takvih legendi je i ona o sisačkom biskupu Kvirinu, koji je u vrijeme Dioklecijanovih progona kršćana (303.-311.) odveden u Sabariu (današnji Sombathely u Mađarskoj), osuđen na smrt i s mlinskim kamenom oko vrata bačen u obližnju rijeku Sibaris. No, Kvirin nije potonuo odmah, već je, sjedeći na mlinskom kamenu koji je plivao rijekom, razgovarao s okupljenim pukom i molio se Bogu, te je tek potom potonuo. Suđenje biskupu Kvirinu i njegovu smrt opisao je Ivan Krstitelj Tkalcić u prvom hrvatskom povijesnom romanu „Severila ili slika iz progonstva kršćanah u Sisku“ objavljenom 1866. godine.

(Fragmenti romana „Severila ili slika iz progonstva kršćanah u Sisku“ u kojima je opisano suđenje biskupu Kvirinu)

... Pošto se je sudbeno osoblje ponamjestilo, progovori Maksim: – Državni činovnik neka izađe!

Officialis* odgovori da ima jednog uznika, kršćanskog biskupa Kvirina, koga je po carskoj zapovijedi uhvatio edil** Lucij.

Na to scriba (bilježnik) pročita Lucijevu pritužbu da je najme Kvirin, ne hoteći se pokoriti carskoj zapovijedi da žrtvuje bogovima, htjeo uteći iz Siska, nu srećom saznala mu se nakana, i on bude uhvaćen i sudu priveden.

-Izvedite optuženika! – naloži Maksim.

Apparitor (tamničar) ode sa dva vojnika kroz vratašca bazilike***, koja su vodila u državne tamnice, te otkovavši u roburu**** Kvirina, dovedu ga u baziliku na sud.

- Kako se zoveš i što si? – upita ga u običnom službenom tonu Maksim.

- Ja sam Kvirin, nevrijedan sisački biskup.

- Edil te tuži – progovori predsjednik – kao kršćana koji se protivi carskoj zapovijedi, da nećeš žrtvovati bogovima, već si htio uteći iz Siska.

- Da žrtvovati neću i da sam htjeo uteći – to je istina.

- Zašto si htio uteći? – upita ga korektor.

- Ja nisam uteći htio – odvrati starac – već sam htio izvršiti samo zapovijed mogega Gospodina koji reče: - Ako vas progone u jednom gradu, a vi se sklonite u drugi.

- A tko ti je to zapovijedio?

- To mi je zapovijedio Isus, koji je pravi Bog.

- A ne znaš li – prihvati predsjednik – da te svagdje carske zapovjedi stići mogu. Pa ne vidiš li i sam da te tvoj bog obraniti nije mogao, da te ne bi uhvatili i ovamo doveli?

- Naš Bog je vazda s nami, i gdje god budemo, pomoći nam može Gospodin komu se klanjamo; on bijaše sa mnom, kad ste me uhvatili, ovdje je sa mnom te me krijepi i po mojih ustijuh on ti odgovara.

- Ti smjelo odgovaraš i govoreć tako ozloglasuješ odluke velikih careva; slušaj dakle božanstvene odluke i čini što ti se nalaže.

U tom pruži scribi carski edikt***** da ga pročita.

Sad si dakle razumio carevu volju – reče po pročitanoj ediktu Maksim – pa prinesi kad na slavu bogova i na sreću Dioklecijanovu i Maksimilijanovu.

-Ja –odvrati mu odvažno biskup - zapovijedi tvojih careva ne slušam jer je svetogrдна i proti Božjemu zakonu nalaže slugama Isukrstovim da žrtvuju vašim bogovima koje ja ne priznajem jer su upravo ništa.

- Vidim – odvrati razljućen predsjednik – da te budalaština tvoja dovodi na smrt. Žrtvuj bogovima.

Sad pristupe oba flamera***** te silimice uhvativ Kvirinovu ruku rinu mu tamjan u nju držeći je nad žrtvenikom.

-Neću vragovima žrtvovat – uspali se starac te trgnuv ruku iz ruku flamen a baci tamjan po podu bazilike – pisano bo jest: svi poganski bogovi jesu vragovi, a koji njima žrtvuju, tih će nestati.

Na taj način raspale se assessores i consilarii***** te nagovore Maksima da učinjenu pred pučanstvom takovu pogrdu bogovima javno osveti.

-Hajte liktori razvežite fascas, neka okuša moć naših bogova.

Dva liktora razvežu svoje prutiće te onemogla starca počnu zlostavljati. Kvirin je trpio bol od teških udaraca batinami, prem je veselo lice pokazivao.

Maksim mahne rukom davši liktorom znak da odstupe, a obrativ se prema Kvirinu reče: - Vidi i priznaj moć bogova kojim se klanja rimsko carstvo jer, ako privoliš, znaj da ćeš postati svećenikom velikog boga Jupitera, ako li ne, a to znaj da ćeš umrijeti. Biraj dakle, odustani od svoje budalaštine.

-Ja doista sada – odvrti mučenik – pravim postadoh svećenikom , jer sam se prikazao bogu za žrtvu. Pa stoga, što mi bijaše tijelo bijeno, naslađujem se. Žrtvovat ću se i većim mukama da me oni kojim u ovom vijeku predstojim slijede u život vječni, u koj se takvim putem lasno dođe.

*Officialis – službenik

**Edil – policijski činovnik u starom Rimu

***Bazilika – zgrada u starom Rimu namijenjena sudovanju

(Kršćanstvo preuzima takav oblik gradnje za svoje crkve)

****Robur – podzemna tamnica

*****Edikt – ukaz vlasti, zakon

*****Flamen – svećenik nižeg reda u Rimu

*****Assessores i consilarii – porotnici i savjetnici

POVIJESNA ČITANKA 1, Tihomir Tonković, Profil, Zagreb, 1996.

Prvi edikt (23. veljače 303.) naređivao je rušenje svih crkava, spaljivanje svetih knjiga, oduzimanje službi, časti i privilegija u cijelom Carstvu.

Drugi i treći edikt naređivali su uhićenje svećenika i prisilu da žrtvuju poganskim bogovima.

Scenarij

SV. KVIRIN

Fragmenti romana „Severila ili slika iz progonstva kršćanah u Sisku“ u kojima je opisano suđenje biskupu Kvirinu

Angažman 15 učenika;

Narator

Kvirin

Maksim

Predsjednik

Officialis

Scriba

Edil

2 Flamen

Assessores i consilarii 2+2

2 Liktora

NARATOR:

O počecima kršćanstva na prostoru današnje Hrvatske malo toga znamo pouzdano, a isto tako i o progonima prvih kršćana. O tim prvim mučenicima ostale su nam uglavnom legende, koje pričaju o njihovoj žrtvi. Jedna od takvih legendi je i ona o sisačkom biskupu Kvirinu, koji je u vrijeme Dioklecijanovih progona kršćana (303.-311.) odveden u Sabariu (današnji Sombathely u Mađarskoj), osuđen na smrt i s mlinskim kamenom oko vrata bačen u obližnju rijeku Sibaris. No, Kvirin nije potonuo odmah, već je, sjedeći na mlinskom kamenu koji je plivao rijekom, razgovarao s okupljenim pukom i molio se Bogu, te je tek potom potonuo. Suđenje biskupu Kvirinu i njegovu smrt opisao je Ivan Krstitelj Tkalčić u prvom hrvatskom povijesnom romanu „Severila ili slika iz progonstva kršćanah u Sisku“ objavljenom 1866. godine.

(Sudbeno osoblje se ponamjestilo)

MAKSIM: Državni činovnik neka izađe!

OFFICIALIS: Ima jedan uznik, kršćanski biskupa Kvirin, koga je po carskoj zapovijedi uhvatio edil Lucij.

SCRIBA: *(čita Lucijevu pritužbu)* Kvirin je, ne hoteći se pokoriti carskoj zapovijedi da žrtvuje bogovima, htjeo uteći iz Siska, nu srećom saznala mu se nakana, i on bude uhvaćen i sudu priveden.

MAKSIM: Izvedite optuženika!

(Apparitor (tamničar) ode sa dva vojnika i dovede Kvirina pred sud)

MAKSIM: Kako se zoveš i što si? *(običnim službenim tonom)*

KVIRIN: Ja sam Kvirin, nevrijedan sisački biskup.

PREDSJEDNIK: Edil te tuži kao kršćana koji se protivi carskoj zapovijedi, da nećeš žrtvovati bogovima, već si htio uteći iz Siska.

KVIRIN: Da žrtvovati neću i da sam htjeo uteći – to je istina.

KOREKTOR: Zašto si htio uteć?

KVIRIN: Ja nisam uteći htio, već sam htio izvršiti samo zapovijed mogega Gospodina koji reče: - Ako vas progone u jednom gradu, a vi se sklonite u drugi.

KOREKTOR: A tko ti je to zapovjedio?

KVIRIN: To mi je zapovjedio Isus, koji je pravi Bog.

PREDSJEDNIK: A ne znaš li da te svagdje carske zapovjedi stići mogu. Pa ne vidiš li i sam da te tvoj bog obraniti nije mogao, da te ne bi uhvatili i ovamo doveli?

KVIRIN: Naš Bog je vazda s nami, i gdje god budemo, pomoći nam može Gospodin komu se klanjamo; on bijaše sa mnom, kad ste me uhvatili, ovdje je sa mnom te me krijepi i po mojih ustijuh on ti odgovara.

PREDSJEDNIK: Ti smjelo odgovaraš i govoreć tako ozloglasuješ odluke velikih careva; slušaj dakle božanstvene odluke i čini što ti se nalaže.
(pruži scribi carski edikt da ga pročita)

MAKSIM: Sad si dakle razumio carevu volju pa prinesi kad na slavu bogova i na sreću Dioklecijanovu i Maksimilijanovu.

KVIRIN *(odvažno)*: Ja zapovijedi tvojih careva ne slušam jer je svetogrдна i proti Božjemu zakonu nalaže slugama Isukrstovim da žrtvuju vašim bogovima koje ja ne priznajem jer su upravo ništa.

PREDSJEDNIK *(razljućeno)*: Vidim da te budalaština tvoja dovodi na smrt.
Žrtvuj bogovima.

(pristupe oba flamera te uhvate Kvirinovu ruku stave mu tamjan u nju držeći je nad žrtvenikom)

KVIRIN *(trgnu ruku iz ruku flamera, baci tamjan po podu bazilike)*:
Neću vragovima žrtvovat, pisano bo jest: svi poganski bogovi jesu vragovi, a koji njima žrtvuju, tih će nestati.

(assessores i consilarii rasrdjeno nagovaraju Maksima da učinjenu pred pučanstvom takovu pogrdu bogovima javno osveti)

MAKSIM: Hajte liktori razvežite fascas, neka okuša moć naših bogova.

*(dva liktora razvežu svoje prutiće te onemogla Kvirina počnu zlostavljati.
Kvirin je trpio bol od teških udaraca batina, ali je veselo lice pokazivao)*

MAKSIM (*mahne rukom davši liktorima znak da odstupe*):

Vidi i priznaj moć bogova kojim se klanja rimsko carstvo jer, ako privoliš, znaj da ćeš postati svećenikom velikog boga Jupitera, ako li ne, a to znaj da ćeš umrijeti. Biraj dakle, odustani od svoje budalaštine.

KVIRIN: Ja doista sada pravim postadoh svećenikom, jer sam se prikazao bogu za žrtvu. Pa stoga, što mi bijaše tijelo bijeno, naslađujem se. Žrtvovat ću se i većim mukama da me oni kojim u ovom vijeku predstojim slijede u život vječni, u koj se takvim putem lasno dođe...